ULKOMINISTERIÖ
Konsulipalvelut

TAUSTAMUISTIO

(TL IV) KÄYTTÖ RAJOITETTU

14.10.2019

Al-Holin tilanne

Puhe-elementit

Suomi tuomitsee tiukasti Turkin toimet ja vetoaa siihen hyökkäyksen keskeyttämiseksi. Syyrian konfliktiin ei ole löydettävissä sotilaallista ratkaisua. Yksipuoliset toimet voivat myös vaarantaa ISIS:n vastaisessa taistelussa saavutettuja voittoja.

Turkin aloittama sotilasoperaatio Syyrian alueella vaikuttaa jo nyt satojen tuhansien ihmisten turvallisuuteen ja on tuntuvasti vaikeuttanut humanitaarista kriisiä ja pakolaisvirtoja. Kuten valitettavasti aina sotatilanteessa, siviiliuhreilta ei ole vältytty.

Turkin sotatoimet väistämättä johtavat kurdijoukkojen painopisteen siirtymiseen pois vankiloiden ja leirien vartioinnista, myös Al-Holissa. Tämä entisestään heikentää leirien turvallisuustilannetta ja vaikuttaa leirillä humanitaarista apua tarjoavien järjestöjen toimintamahdollisuuksiin.

Turkki on kertonut ottavansa haltuun vankilat ja leirit Koillis-Syyriassa, joissa ISIS-taistelijoita ja heidän perheenjäseniään on pidetty. Turkki on sanonut olevansa valmis tukemaan henkilöiden kotiuttamista kansalaisuusvaltioihinsa. Vielä ei tarkemmin tiedetä tämän suunnitelman yksityiskohtia.

Ain Issan leirin, jolla ei tiettävästi ole suomalaisia, on kärsinyt vahinkoa sotatoimista ja ihmisiä on lähtenyt leiristä.

Tilanne kokonaisuudessaan elää voimakkaasti. Lyhyellä aikavälillä tilanne vaikeuttaa jo entisestään haastavia leirin olosuhteita. Seuraamme tilanteen kehittymistä tarkkaan.

Ajankohtainen tilanne

Turkin aloittama sotilasoperaatio Syyrian alueella vaikuttaa satojen tuhansien ihmisten turvallisuuteen. Sotatoimet väistämättä johtavat kurdijoukkojen painopisteen siirtymiseen pois vankiloiden ja leirien vartioinnista. Turkin toimilla on jo ollut vaikutus Al-Holin vartioiden määrään. Itse leiri sijaitsee Turkin suunnitteleman vyöhykkeen ulkopuolella, eikä alueella ainakaan tällä hetkellä ole sotatoimia. Yleinen alueen tilanne ja vartioinnin vähentyminen kuitenkin heikentää leirin jo entuudestaan haurasta turvallisuustilannetta ja vaikuttaa leirillä humanitaarista apua tarjoavien järjestöjen toimintamahdollisuuksiin. Avustusjärjestöt ovat ainakin tilapäisesti joutuneet rajoittamaan toimintaansa leirin sisällä.

Turkki on kertonut ottavansa haltuun vankilat ja leirit Koillis-Syyriassa, joissa ISIS-taistelijoita ja heidän perheenjäseniään on pidetty. Turkki on sanonut olevansa valmis tukemaan henkilöiden kotiuttamista kansalaisuusvaltioihinsa. Vielä ei tarkemmin tiedetä tämän suunnitelman yksityiskohtia.

Maanantaina 14.10. saatujen tietojen mukaan ainakin osa kansainvälisistä avustusjärjestöistä ovat päättäneet vetää kv. työntekijänsä pois Koillis-Syyriasta ja jäädyttää suurimman osan toiminnastaan alueella toimintaedellytysten muututtua, Yhdysvaltojen vetäytymisilmoituksen ja SDF:n ja Syyrian hallinnon sopimuksen myötä. On vielä epäselvää mitä toiminnan keskeytys tarkoittaa leirien, erityisesti Al Holin osalta.

Alueen tilanne tulee vaikeuttamaan jo entisestään haastavia leirin olosuhteita. On mahdollista, että leiriltä alkaa purkautua naisia ja lapsia omatoimisesti.

Suomalaiset leirillä

Syyrian sotaa on käyty kahdeksan vuotta, ja maassa on yli 6 miljoonaa maansisäistä pakolaista. Al-Hol on yksi Koillis-Syyrian leireistä, ja sinne on sijoitettuna yli 70 000 henkilöä. Isisin valtaamien alueiden kukistumisen jälkeen leirin yhteyteen on muodostunut uusi alue, johon ulkomaalaistaustaisia, Isisin vaikutusalueella olleita äitejä lapsineen on sijoitettu tai internoitu. Heidän määränsä on n. 9 000. Muita vastaavia leirejä Koillis-Syyriassa ovat Rojin ja Ain Issan leirit.

Suomalaisia on matkustanut Syyrian ja Irakin konfliktialueelle vuodesta 2012 lähtien, joko vierastaistelijoina tai heidän perheenjäseninään. Kaikki Al-Holissa olevat äidit ja lapset ovat päätyneet tämänhetkisiin olosuhteisiin Isisin menetettyä loppuvuoden 2018 ja alkuvuoden 2019 aikana keskeiset toimialueensa. Tiedossa olevien äitien puolisot ja lasten isät ovat joko kuolleet, vangittu tai kadonneet. Kenelläkään ei tiedetä olevan voimassa olevaa matkustusasiakirjaa.

Monet al-Holin leirillä olevien suomalaisten isovanhemmista ja lähisukulaisista on ollut tiiviisti ulkoministeriöön yhteydessä. Läheiset ovat pettyneitä hitaaseen viranomaistoimintaan ja heidän lainsäädännölliseen tulkintaansa sekä hitaaseen päätöksentekoon. Viranomaisten toiminnasta on tehty kanteluita. Oikeuskansleri on 10.10. antanut vastauksensa käsittelemiinsä kanteluihin.

Muutamat maat, niiden joukossa Ruotsi ja Norja, ovat auttaneet joitakin orvoiksi jääneitä lapsia takaisin kotimaahan. Tanska on avustanut pahoin loukkaantuneen pojan lääkinnällisessä evakuoinnissa, äitinsä suostumuksella. Yksikään Pohjoismaa ei nykytilanteessa ole auttanut aikuisia Syyriasta.

Ulkoministeriö on ollut yhteydessä eri kansainvälisten järjestöjen edustajiin sen selvittämiseksi, mitä käytännön mahdollisuuksia järjestöillä on avustaa al-Holin leirillä olevien suomalaisia lapsia ja heidän äitejään. Toiminta järjestettäisiin niiden periaatteiden ja toimien mukaisesti, joita tämänkaltaisissa konflikti- tai sotatilanteissa pystytään antamaan. Järjestöt ovat pyytäneet yhteystoiminnasta heidän kanssaan vaiteliaisuutta, jotta heidän yleiset toimintaedellytyksensä eivät vaarannu.

Ulkoministeriö on ilmoittanut Koillis-Syyrian kurdihallinnon edustajille, että Suomen kansalaisilla on oikeus palata kotimaahansa.

Liitteet -

Syyrian humanitaarisesta tilanteesta ja Suomen humanitaarisesta avusta lokakuussa 2019

- Syyrian sota on aiheuttanut **yhden maailman laajimmista humanitaarisista kriiseistä ja maailman suurimman pakolaiskriisin.**

- Avun tarpeessa on 13 miljoonaa ihmistä. Kaikkiaan 6,2 miljoonaa ihmistä on joutunut pakenemaan kodeistaan Syyrian sisällä ja yli 5,6 miljoonaa ihmistä on paennut pakolaisina ulkomaille.

- Valtaosa pakolaisista asuu Syyrian naapurimaissa. Tästä aiheutuu huomattavia paineita isäntämaiden palveluille ja työmarkkinoille. Turkki on vastaanottanut 3,5 milj. syyrialaispakolaista.

- **On epätodennäköistä, että suuri määrä pakolaisia palaisi Syyriaan lähiaikoina.** Suurimmat esteet paluulle ovat yhä turvallisuushuolet, asumiseen ja omistamiseen liittyvät kysymykset, peruspalvelujen kuten terveydenhuollon ja koulujen puute sekä toimeentulomahdollisuuksien vähyys.

- Vaikka osassa Syyriaa turvallisuustilanne on parantunut, väkivaltaisuuksia esiintyy edelleen ja avunsaanti muun muassa Etelä-Syyriassa on rajoitettua.

- **Syyrian humanitaarisen kriisin rahoitustarve vuodelle 2019 on yhteensä 3,4 miljardia euroa, josta noin 65 % katettu.** Tämä on varsin hyvä tulos, tämän vuoden kaikista humanitaarisista tarpeista on tällä hetkellä katettu n. 40 %.

- **Koillis-Syyrian humanitaarinen tilanne oli jo ennen Turkin operaation alkua vakava,** noin. 1,6 miljoonaa humanitaarisen avun tarvitsijaa sekä n. 650 000 sisäisesti siirtymään joutunutta. Operaation alettua kodeistaan on paennut noin 150 000-200 000 henkilöä.

- **Tarkan humanitaarisen tilannekuvan antaminen on hankalaa.** Turkki on tiettävästi tehnyt iskuja myös siviilikohteisiin, ml. ambulansseihin ja sairaaloihin.

- **YK:n humanitaarisen avun koordinaatiojärjestö OCHA ei ole läsnä Koillis-Syyriassa, mikä vaikeuttaa humanitaarista avustustoimintaa.** Järjestöt ovat huolissaan avun perillemenosta ja ovat vetäneet ulkomaiset työntekijänsä pois alueelta Irakiin. EU:lla on humanitaarisia hankkeita alueella 38 milj. euron arvosta.

- Humanitaariset avustusjärjestöt ovat avun perillemenon turvaamiseksi vedonneet EU:hun. EU:n tulisi puhua humanitaaristen periaatteiden ja kv-humanitaarisen oikeuden puolesta. **Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden aseman puolustaminen on esillä Suomen pyynnöstä EU:n kehitysministereiden kokouksessa 25.11.**

Suomen humanitaarisen avun myönnöt Syyriaan v. 2019 yhteensä **10,4 milj.euroa**:

-Fida International 0,4 milj.	koulutus, psykososiaalinen tuki
-KUA 0,5 milj.	koulutus (Syyria ja Jordania)
-ICRC (SPR:n kautta) 2,7 milj.	terveys, vesi, sanitaatio
-ICRC (SPR:n kautta) 0,5 milj.	terveys, käteisapu (Libanonissa)
-IFRC (SPR:n kautta) 0,8 milj.	terveys, toimeentulomahdollisuudet
-UNFPA 1,5 milj.	lisääntymisterveys
-UNHCR 2,5 milj.	pakolaisten suojelu ja apu (Syyriassa ja alueellisesti)
-WFP 1,5 milj.	ruoka-apu

Lisäksi Suomi myöntää yleistukea, **yhteensä 26 milj. euroa** seuraaville Syyriassakin toimiville järjestöille: ICRC, UNHCR, WFP sekä YK:n keskitetty hätäapurahasto CERF.

Vuosina 2011–2019 Suomen kokonaistuki Syyrian konfliktiin on ollut noin 200 milj. euroa, josta suoraan Jordaniaan kohdistuu noin 15 MEUR ja alueellisesti noin 60 milj. euroa, joista valtaosa Jordaniaan ja Libanoniin. Vuodelle 2019 Suomi teki Syyrian konfliktiin 25 miljoonan euron tukilupauksen, jolloin Suomen kokonaistuki ylittäisi 200 milj. euron rajan konfliktin alkamisesta lähtien. Lisäksi Suomi rahoittaa YK:n palestiinalaispakolaisjärjestön UNRWA:n toimintaa 5 miljoonalla eurolla vuodessa.

Suomi ei ole vastaanottanut lisärahoituspyyntöjä Turkin operaation alkamisen jälkeen.

Laatija:

UM/KEO-70, Lindroos

16.10.2019